

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

București, Piața Valter Măcăineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: suport@cncd.org.ro

HOTĂRÂREA NR. 420
Din 15.12.2010

Dosar nr: 313/2010

Petiția nr: 6594/18.08.2010

Petent: Romani Criss - Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii

Reclamat: Ziarul „Graiul Sălajului”, V V

Obiect: Romi. Afirmații cu caracter discriminatoriu. Demnitate personală.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul sau reședința petentului

I.1.1. Romani Criss - Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, cu sediul în București, str. Parcalabul Baldovin, nr. 5, sector 1

I.2. Numele, domiciliul sau reședința reclamatului

I.2.1. Ziarul „Graiul Sălajului”, cu sediul în loc. Sălaj, b-dul Mihai Viteazul, nr. 14, județ Zalău

I.2.2. V V, redactor Ziarul „Graiul Sălajului”, cu sediul în loc. Sălaj, b-dul Mihai Viteazul, nr. 14, județ Zalău

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3.1. Prin plângerea înregistrată cu nr. 6594/18.08.2010, petentul a sesizat faptul că articolul „Nelegiuirile țiganilor răscăală populația din Românași”, publicat în ziarul „Graiul Sălajului”, la data de 14 iulie 2010, promovează o imagine negativă ce aduce atingere demnității și creează o atmosferă degradantă, umilitoare și ofensatoare la adresa minorității romilor.

III. Procedura de citare

3.1 Urmare petiției înregistrate cu nr. 6594/18.08.2010, formulată de către petent în temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, părțile au fost invitate prin adresele cu nr. 6836/31.08.2010, 6837/31.08.2010 și 6838/31.08.2010 la sediul Consiliului

Național pentru Combaterea Discriminării pentru audieri. La audierile din data de 23.09.2010, părțile nu s-au prezentat.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentului

4.1.1. Petentul susține că în cadrul articolului „Nelegiuirile țiganilor răscoală populația din Românași” publicat la data de 14 iulie 2010, în ziarul „Graiul Sălajului”, avându-l ca autor pe domnul V V , expresiile și sintagmele de genul „...porumbul de când e fript e cules pentru a satisface stomacul tuciuriilor”, „...Vlăjgani tuciuri...”, „prim edilul de Românești a intenționat să stârpească nelegiuirea țigănească din comună...”, „pentru că pe țigan și de l-ai scălda în lapte dulce, tot țigan rămâne”, „le-am dibuit intenția de a da atac asupra «cartierului de țigani, a-i da foc și a risipi cenușa în cele patru vânturi», promovează o imagine negativă ce aduce atingere demnității și creează o atmosferă degradantă, umilitoare și ofensatoare la adresa minorității romilor.

4.1.2. Totodată, petentul consideră că referirile stereotipale la adresa comunității rome crează o situație de inferioritate bazată pe criteriul originii etnice a comunității rome față de restul populației prin atingerea adusă dreptului la demnitate personală a membrilor săi.

4.1.3. Petentul susține că, în condițiile în care în comuna Românași există o situație tensionată între cetățenii români de etnie romă și populația majoritară, publicarea articolelor în cadru acestui registru stereotipal, jignitor și ofensator, contribuie cu atât mai mult la iritarea populației și la creșterea tensiunilor deja existente.

4.1.4. Petentul își sprijină petiția pe prevederile art. 4, alin. 1 și 2, art. 16, art. 20 din Constituția României și pe prevederile art. 2 alin. 1 și 5 și ale art. 15 din O.G.137/2000, republicată. Totodată, petentul menționează în susținerea sa prevederile art. 3, art. 8 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și prevederile art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

4.1.5. De asemenea, petentul invocă ca motive faptul că articolul prezintă o situație tensionată dintre cetățenii români de etnie romă și populația majoritară din comuna Românași și că, în conformitate cu articolul respectiv, situația a fost cauzată de faptele antisociale săvârșite de câțiva membri ai comunității rome din această localitate. Petentul susține că articolul nu reprezintă o imagine obiectivă și documentată cu privire la situația din localitatea Românași, autorul preferând să exprime stereotipuri la adresa romilor și să răsfrângă o imagine deformată și negativă asupra întregii comunități, imaginea dezechilibrată fiind dată de modul în care se generalizează caracteristici negative la adresa întregului grup etnic.

4.1.6. În ceea ce privește pragul minim de gravitate al faptei de discriminare la care au fost supuse persoanele aparținând comunității rome, petentul consideră că acesta este întrunit, având în vedere faptul că afirmațiile autorului sunt clare în ceea ce privește mesajul negativ cu privire la romi, tonalitatea întregului articol aducând atingere demnității umane a romilor, iar pe de altă parte acestea având loc în contextul în care împotriva romilor, așa cum reiese din jurisprudența CEDO, dar și din rapoartele Consiliului Europei și ale Uniunii Europene se săvârșesc o serie de abuzuri, discriminări și violențe motivate rasial.

4.1.7. Petentul susține că dreptul la liberă exprimare nu este nelimitat, așa cum prevede și art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, fiind singurul drept garantat de Convenție care „comportă îndatoriri și răspunderi speciale”, constituind totodată, unul dintre fundamentele unei societăți democratice.

4.1.8. În ceea ce privește expresia „porumbul de când e fript e cules pentru a satisface stomacul tuciuriilor”, petentul susține că aceasta sugerează faptul că porumbul din sat e furat de

romi, referirea la romi făcându-se printr-un termen jignitor prin el însuși „tuciuriu”, autorul făcând referire directă la culoarea mai închisă a tenului, la persoanele de etnie romă.

Susținerile Ziarului „Graiul Sălajului” și ale domnului V

4.2.1. Prin adresa cu nr. 7208/16.09.2010, reclamații au susținut că prin articolul „Nelegiuirile țiganilor răscoală populația din Românași”, nu s-a făcut o discriminare în sensul art. 2 alin. 1 din O.G. 137/2000, având în vedere că pe de-o parte nu s-a făcut o diferențiere pe motive etnice, iar pe de altă parte nu a avut loc o încălcare a drepturilor și libertăților comunității de romi din comuna respectivă. Mai mult, reclamații consideră că fapta nu poate fi încadrată în categoria hărțuirii sau contravenției conform art. 2 alin. 5 sau art. 15 din O.G. 137/2000 întrucât nu s-a creat un cadru ostil, degradant asupra comunității rome, articolul în cauză neavând la bază criterii etnice și nici ca scop atingerea demnității ori crearea unei atmosfere degradante, umilitoare.

4.2.2. În ceea ce privește susținerile petentului, reclamații susțin că articolul prezintă o stare de fapt concretă: o manifestare publică a cetățenilor din Românași, cu referire la motivele concrete ale situației conflictuale așa cum sunt ele redată de către cetățenii care au participat la manifestația în cauză. Reclamații susțin că imaginea negativă de care sunt acuzați că au creat-o nu este determinată de apartenența etnică a persoanelor, aceasta reieșind doar din faptele săvârșite de romii din localitatea Păușa, iar imaginea putând fi imputată doar acestora.

4.2.3. Referitor la afirmațiile considerate jignitoare de către petent, reclamații susțin că acestea au fost scoase din context, fiind făcută o interpretare forțată a acestora. Afirmația „țiganii tâlhăresc constant localnicii și le batjocoresc munca” nu este o caracterizare a etniei rome, ci este motivul nemulțumirii invocat de cetățenii ce au participat la manifestarea publică din Românași. Reclamații susțin că afirmația este susținută și de numărul infracțiunilor de furt săvârșite romii din comunitatea locală, care este în creștere. Totodată, se susține că expresia „porumbul de când e de fript e cules pentru a satisface stomacul tuciuriilor”, vine dintr-o înșiruire de fapte de furt de care sunt acuzați țiganii din Păușa, având ca obiect bunuri din gospodăriile localnicilor revoltați și din culturile agricole ale acestora, neputând fi calificată ca un stereotip la adresa etniei rome.

4.2.4. Totodată, reclamatul susține că articolul în cauză nu reprezintă o exercitare abuzivă a dreptului la liberă exprimare al presei și nici o încălcare a dreptului la demnitate personală.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul reține că petiția formulată de Romani Criss vizează conținutul articolului „Nelegiuirile țiganilor răscoală populația din Românași”, în care expresiile și sintagmele utilizate aduc atingere demnității persoanelor de etnie romă.

5.2.1. În drept, Colegiul reține că dreptul la exprimare este garantat în Constituția României, art. 30 alin. (1) și (6): „(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile” coroborat cu alin. 6 al aceluiași articol care prevede în mod expres că „(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

5.2.2. Totodată, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, ratificat de România la 9.XII.1974 – prevede în art. 19 paragraful 3, că „exercitarea drepturilor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol (dreptul la libertatea de exprimare) comportă îndatoriri și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: a) respectării drepturilor sau reputației altora; b)

apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice”. Astfel, dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut și exercitarea lui trebuie realizată în anumite condiții, de altfel stabilite în considerarea și pentru protejarea demnității persoanei.

5.2.3. În cadrul sistemului instituțional regional de protecție a drepturilor omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în Art.10 că: *“orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare”* însă precizează în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al aceluiași articol: *“exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora.”*

5.2.4. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că ***“libertatea de exprimare, garantată de art. 10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale”***. Subiect al paragrafului 2 al articolului 10, libertatea de expresie include ***„nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență (de opinia publică) ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.”*** (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

5.2.5. În ceea ce privește aspectele care fac obiectul petiției deduse soluționării, Colegiul constată că acestea vizează conținutul unui articol redat în ziarul „Graiul Sălajului”, publicat în data de 21.04.2009, în opinia petentei, aducând atingere dreptului la demnitate personală, pe considerentul apartenenței etnice. Astfel, se reține că partea reclamată a publicat materialul intitulat „Nelegiuirile țiganilor răscoală populația din Românași”, articolul făcând referire la infracțiuni comise de persoane de etnie romă în comuna Românași și conținând sintagme de genul „...porumbul de când e fript e cules pentru a satisface stomacul tuciuriilor”, „...vlăjganii tuciurii...”, „prim edilul de Românești a intenționat să stârpească nelegiuirea țigănească din comună...”, „pentru că pe țigan și de l-ai scălda în lapte dulce, tot țigan rămâne”, „le-am dibuit intenția de a da atac asupra «cartierului de țigani, a-i da foc și a risipi cenușa în cele patru vânturi”.

5.2.6. Având în vedere cele de mai sus, Colegiul reține că publicația reclamată prezintă situația tensionată dintre locuitorii din comuna Românași și persoanele de etnie romă din această comună, care au săvârșit fapte anti-sociale, situație conflictuală reală. Colegiul Director consideră că în speța de față, cheștiunea supusă analizei nu se referă la situația conflictuală prezentată în articolul publicat de reclamat, care reprezintă o informație de interes local, cât la expresiile și stereotipurile negative utilizate de autor. Astfel, utilizarea unor sintagme de genul celor utilizate în articolul în cauză „...porumbul de când e fript e cules pentru a satisface stomacul tuciuriilor”, „...vlăjganii tuciurii...”, „prim edilul de Românești a intenționat să stârpească nelegiuirea țigănească din comună...”, „pentru că pe țigan și de l-ai scălda în lapte dulce, tot țigan rămâne”, „le-am dibuit intenția de a da atac asupra «cartierului de țigani, a-i da foc și a risipi cenușa în cele patru vânturi” trebuie analizate contextual raportate la întreg, având în vedere contextul în care au fost făcute precum și impactul, efectul acestora, având în vedere că acestea sunt asociate etniei rome.

5.2.7. Din acest punct de vedere, coroborând aspectele reținute mai sus, în ceea ce privește caracterul discriminatoriu al articolului în cauză, Colegiul Director consideră că se întrunesc elementele discriminării astfel cum sunt prevăzute în art. 2 alin. 1 din O.G. nr.137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată. Astfel, potrivit art. 2 alin. 1

„Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

5.2.8. În acest sens, Colegiul Director ia act și de prevederile art. 15 din O.G. nr.137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, (...) acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

5.2.9. Raportându-se la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) pentru a defini limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul Director analizează restrângerea dreptului la liberă exprimare sub aspectul legalității, legitimității și a necesității. Dacă legalitatea este dată tocmai de OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, legitimitatea restrângerii este dată de necesitatea protejării drepturilor altora, aspect subliniat și de Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale, care consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal. În ceea ce privește necesitatea restrângerii dreptului la liberă exprimare, într-o societate democratică, CEDO consideră că exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, că este legitim să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alte persoane, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, și care nu contribuie la un progres al relațiilor umane. Anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției

5.2.10. Aplicând principiile CEDO, Colegiul Director constată că expresiile folosite de reclamat, printre care și „tuciurii” ofensează în mod gratuit o comunitate de persoane, fiind considerate de către acesta ca având un caracter denigrator care aduce atingere demnității unei persoane prin crearea unei atmosfere ofensatoare, bazată pe criteriul de etnie.

5.2.11. Totodată, raportat la dreptul de a nu fi supus discriminării, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că „o importanță specială trebuie acordată discriminării rasiale, și că în mod public a diferenția un grup de persoane sub aspectul tratamentului bazat pe rasă, poate constitui, în anumite circumstanțe, o formă specială de afront adusă demnității umane”. Astfel, „tratamentul diferențiat aplicat unui grup de persoane datorită rasei poate fi capabil a constitui tratament degradant în circumstanțe în care tratamentul diferențiat pe baza altor criterii, precum limba, nu ar pune astfel de probleme” (Comis. EDH, cauza Asiaticilor Est Africani v. Marea Britanie, no.4403/70, 14.12.1973, în același sens a se vedea cauza Cipru v.Turcia, (2002) 35 EHRR 30, para. 308-310, cauza Moldovan și alții v. Romania, decizia nr. 2, 12 iulie 2005).

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință**,

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor art. 2 alin. 1 coroborat cu prevederile art. 15 din O.G. nr. 137/2000 republicată;
2. Sancționarea părții reclamate cu avertisment;
2. Clasarea dosarului;
3. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte;

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicata și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

HALLER ISTVÁN - Membru

POP IOANA – Membru

VASILE ALEXANDRU VASILE - Membru

VLAȘ CLAUDIA – Membru

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal de 15 zile, potrivit OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

